

Samen op (onder)zoek

Participatieve methodieken voor geëngageerde
onderzoekers en praktijkwerkers

Liesbeth De Donder - Lieselot Degraeve
Bas Dikmans - Silke Marynissen

COLOFON

Samen op (onder)zoek: participatieve methodieken voor geëngageerde onderzoekers en praktijkwerkers

Liesbeth De Donder, Lieselot Degraeve, Bas Dikmans, Silke Marynissen (redactie)

Vrije Universiteit Brussel, Vakgroep Educatiewetenschappen

Brussel

ISBN 9789077130162

Eerste versie

@ 2025 Liesbeth De Donder, Lieselot Degraeve, Bas Dikmans, Silke Marynissen

Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder duidelijke bronvermelding. Overname van tekst is toegestaan mits de oorspronkelijke auteur(s) en titel expliciet worden vermeld, zowel van het boek als van het betreffende hoofdstuk. Het is niet toegestaan de inhoud te wijzigen of voor commerciële doeleinden te gebruiken zonder schriftelijke toestemming van de auteur(s).

Vormgeving: Lieselot Degraeve

Illustraties: Zoë Claessens

www.samenoponderzoek.be

Licentie

Samen op (onder)zoek: participatieve methodieken voor geëngageerde onderzoekers en praktijkwerkers © 2025 by Liesbeth De Donder, Lieselot Degraeve, Bas Dikmans, Silke Marynissen is licensed under CC BY-NC-ND 4.0. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

DE WETENSCHAPSWINKEL: PRAKTIJKGERICHT ONDERZOEK VOOR NON-PROFITORGANISATIES

LIESELOT DEGRAEVE

De Wetenschapswinkel is een plek waar non-profitorganisaties en studenten elkaar ontmoeten om maatschappelijk relevant onderzoek mogelijk te maken. “Het is voor alle partijen een win-win om een onderzoek te doen via de Wetenschapswinkel”, zegt Isaak Vervaecke van de Wetenschapswinkel aan de Vrije Universiteit Brussel.

“De Wetenschapswinkel is geen onderzoeksmethodiek. We faciliteren wel onderzoek met een maatschappelijke relevantie”, zegt Isaak. “Non-profit organisaties kloppen bij ons aan met een vraag of probleemstelling. Samen puren we die uit tot een onderzoeksvraag waar een student mee aan de slag kan. Via een online databank kunnen studenten alle onderzoeksvragen van organisaties zien. Als een student met een bepaalde vraag aan de slag wil, gaan ze op zoek naar een promotor. We faciliteren de eerste gesprekken tussen de student, de organisatie en de promotor, en daarna zijn ze vertrokken.”

De organisatie komt dus met een vraag of probleem; en de student moet het onderzoek zelf uitvoeren, al wordt er van de organisatie wel verwacht dat ze genoeg input geeft, bijvoorbeeld door deelnemers te helpen vinden. De promotor bewaakt de wetenschappelijke kwaliteit.

De Wetenschapswinkel speelt verder een rol op de achtergrond in het onderzoeksproces, en is

vooral een neutraal aanspreekpunt in geval van problemen. “In het algemeen hebben we vrij weinig problemen. Maar het is wel belangrijk om de studenten goed op te volgen. We proberen in het masterproeftraject, dat soms wat eenzaam kan aanvoelen, toch een persoonlijke band met de student te creëren, zodat het onderzoek nog meer verankerd wordt en beter tot een goed einde wordt gebracht.”

Verder kan de Wetenschapswinkel helpen om het onderzoek te verspreiden in de praktijk. “We publiceren de thesis sowieso op onze website en we sporen de organisatie aan om het onderzoek in de kijker te plaatsen”, zegt Isaak.

Waar ligt de meerwaarde voor organisaties en studenten om elkaar te vinden via de Wetenschapswinkel?

Isaak: “Met het onderzoek van de student krijgt de organisatie een antwoord op haar vraag of probleemstelling. Daarna is het aan de organisatie om te bepalen wat eruit volgt: de werking of het beleid

aanpassen, verwerken in een subsidieaanvraag, enzovoort. Er kan eigenlijk veel uit voortvloeien voor de organisatie. Dat is natuurlijk deels afhankelijk van wat de organisatie zelf doet met de resultaten, maar we willen hen daar zo veel mogelijk in aanmoedigen.”

Voor de studenten zelf zijn er twee kanten aan de medaille. “Het maakt een masterproef nog complexer omdat er meer partijen bij betrokken zijn dan normaal. Ze moeten ook rekening houden met de verwachtingen en het specifieke kader van de organisatie.” Daarom volgt de Wetenschapswinkel de studenten goed op. “We zijn een luisterend oor en kunnen doorverwijzen naar andere instanties aan de VUB, bijvoorbeeld bij stress of faalangst”, zegt Isaak.

Toch is er ook een grote meerwaarde voor studenten. “Ze doen onderzoek dat tot iets zou kunnen leiden dat anders niet direct in hun mogelijkheden ligt. Ze doen ook meer ervaring op door samen te werken met een organisatie en bouwen een netwerk op. Door de pogingen tot verspreiding kunnen we de thesissen meer in de kijker zetten, terwijl er anders misschien weinig of niets meer mee gebeurt.”

Wat maakt dat een samenwerking tussen studenten en organisaties geslaagd is?

Isaak: “Dat hangt af van de mate van betrokkenheid van zowel de organisatie als de student. We merken bij de onderzoeken die het succesvolst zijn, dat daar nauw contact was tussen beide partijen en dat studenten geregeld over de vloer kwamen bij de organisatie. Het is ook goed als de organisatie veel middelen en informatie beschikbaar maakt en zelf vaak contact opneemt met de student.”

De Wetenschapswinkel verspreidt alle thesissen via hun website en adviseert de studenten en organisaties om het onderzoek bekend te maken. “Er worden jaarlijks honderden thesissen ingediend waar weinig of niets mee gebeurt. Via de

wetenschapswinkel wordt hun onderzoek beter gewaardeerd”, zegt Isaak. Ook veel organisaties publiceren het onderzoek op hun website. Soms geraakt het ook tot in de media, bijvoorbeeld een onderzoek voor de Nederlandstalige Vrouwenraad dat werd gepubliceerd op de nieuwswebsite DeWereldMorgen. De organisatie STOFFvzw publiceerde een masterproef over asbestkanker op hun website als wetenschappelijk bewijs voor hun missie als organisatie.

Soms wordt er aan de student gevraagd om verder mee te werken aan de implementatie van het onderzoek, bijvoorbeeld door de resultaten voor te stellen aan het bestuur van de organisatie. “Dat is niet het doel op zich”, zegt Isaak. “De student is afgestudeerd, de thesis is afgerond. De verantwoordelijkheid om iets met de resultaten te doen ligt bij de organisatie. Natuurlijk mogen ze altijd vragen aan de student om verder betrokken te zijn, maar die keuze ligt bij de student zelf.” Isaak geeft het voorbeeld van een student die op een congres over speelpleinwerking de resultaten van het onderzoek presenteerde. “Zoiets is niet verplicht. Gelukkig weten de meeste organisaties goed dat zij verder de verantwoordelijkheid moeten nemen over het onderzoek”, aldus Isaak.

Is er aandacht voor participatieve onderzoeksmethodieken?

Isaak: “Dat hangt in de eerste plaats af van de promotor en de verwachtingen van de organisatie. Een masterproef is een opleidingsonderdeel waarin studenten worden bekend gemaakt met de basisprincipes van academisch onderzoek, dus dat is nog vaak vrij klassiek. We merken ook dat veel promotoren niet goed bekend zijn met andere vormen van onderzoek of geen vertrouwen hebben in de wetenschappelijkheid ervan. Door extra actoren te betrekken in het onderzoeksproces en de nadruk te leggen op de maatschappelijke relevantie van de onderzoeksvraag, hopen we met de Wetenschapswinkel die normatieve houding een beetje open te breken.”

EEN WIN-WIN VOOR ORGANISATIES EN STUDENTEN: HET SUCCESVERHAAL VAN BATALJONG VZW EN JOLIEN JANSSEN

De Wetenschapswinkel bracht al heel wat organisaties in contact met studenten, waaronder Bataljong vzw en Jolien Janssen. Bataljong had al langer de traditie om vragen te stellen via de Wetenschapswinkel; Jolien zag in Bataljong een boeiend thema voor haar masterthesis in de Agogische Wetenschappen. Samen onderzochten ze de **succes- en faalfactoren** voor lokale besturen om het mentaal welbevinden van jongeren in hun gemeente te verbeteren. “Als sociale organisatie is het onze maatschappelijke rol om studenten ervaring te laten opdoen”, zegt Tieme Verlinde van Bataljong.

Tieme Verlinde, coördinatie breed jeugdbeleid bij Bataljong, een ondersteuningsorganisatie voor het jeugdbeleid van steden en gemeenten

Jolien Janssen, oud-student agogische wetenschappen aan de Vrije Universiteit Brussel en projectleider bij Universiteit Maastricht

Jolien: “Ik vond het inderdaad heel waardevol om als student te kunnen samenwerken met een organisatie in het werkveld die een prangende vraag had. Zo is de kans veel groter dat je onderzoek in de praktijk iets zal teweegbrengen.”

Tieme: “Voor ons is het ook een win-win: het gaat om projecten of thema’s waarin we ons extra willen verdiepen om onze visie en dienstverlening scherper te stellen, maar er is soms geen tijd voor in de reguliere werking. Je moet uiteraard de student begeleiden, maar wat je eruit haalt is potentieel van grote meerwaarde.”

Jolien: “Uiteindelijk werd het onderzoek inderdaad gebruikt in de praktijk. We schreven samen een artikel over de negen succes- en faalfactoren die uit het onderzoek naar voren kwamen. Ik mocht ook mijn thesis komen toelichten aan alle medewerkers van de organisatie.”

Tieme: “Daarna was het een tijdje de basis om verder te werken aan mentaal welbevinden bij jongeren. Ondertussen hebben we een visietekst en meer aanbod voor lokale besturen over dit thema. Dat kwam niet alleen door het onderzoek van Jolien, maar het was wel een grote stap om het traject te versnellen.”

Jolien: “Voor een geslaagd onderzoekstraject moeten alle partijen goed weten wat ze willen, maar ook bereid zijn om hun verwachtingen bij te stellen. De organisatie heeft een bepaalde visie of zit met een onderzoeksvraag, maar het moet ook passen in de opleiding van de student om een goede match te vormen. De promotor bewaakt het wetenschappelijke aspect. Bij iedereen moet er openheid zijn om tot een consensus te komen.”

Tieme: “De driehoek tussen de student, de promotor en de organisatie moet kloppen. Je moet inderdaad ruimte laten als organisatie om de onderzoeksvraag eventueel bij te sturen. Daarna moet je ook de student begeleiden. Wij hebben Jolien bijvoorbeeld geholpen om professionals en jongeren te contacteren en om linken te leggen met interessante cases. Je investeert er wat tijd in om het te laten renderen, maar als het onderzoek uiteindelijk landt in de praktijk, is het voor ons meer dan geslaagd.”